

Skatteutskottets betänkande

1984/85:7

om lättnader i beskattningen av ideella föreningar (prop. 1984/85:8)

Sammanfattning

I propositionen föreslås att grundavdraget för de ideella organisationerna höjs från 2 000 till 15 000 kr.

I de motioner som väckts med anledning av propositionen yrkas bl. a. att grundavdraget höjs till 1,5 basbelopp, f. n. 30 400 kr., att deklarationspliktsgränsen höjs i motsvarande mån och att den av riksdagen begärda utredningen om de ideella föreningarnas skatteförmåga tillsätts.

Utskottet tillstyrker propositionen och förordar med anledning av motionerna att deklarationspliktsgränsen sätts till ett belopp som motsvarar grundavdraget. I övrigt avstyrker utskottet motionerna.

I en reservation yrkas bifall till motionsyrkandena om en ytterligare höjning av grundavdraget.

Propositionen

Regeringen (finansdepartementet) föreslår i proposition 1984/85:8 att riksdagen antar vid propositionen fogade förslag till

1. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
2. lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

I propositionen föreslås att det grundavdrag som medges de allmännyttiga ideella föreningarna vid inkomstbeskattningen på f. n. 2 000 kr. höjs till 15 000 kr. Det högre avdraget skall medges fr. o. m. 1984 års taxering.

Lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att 48 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

48 §

*1 mom.*¹ Ideell förening, som är hänförlig under 53 § 1 mom. e), äger att från den i hemortskommunen

1 mom. Ideell förening, som är hänförlig under 53 § 1 mom. *första stycket* e), äger att från den i hem-

¹ Senaste lydelse 1977: 572.

Nuvarande lydelse

taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt grundavdrag med 2 000 kronor.

Föreslagen lydelse

ortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt grundavdrag med 15 000 kronor.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag då lagen enligt uppgift på den har kommit ut från trycket i Svensk författningssamling och tillämpas första gången vid 1984 års taxering.

Har en ideell förening vid 1984 års taxering inte medgetts grundavdrag enligt denna lag får rättelse beslutas av taxeringen enligt 72 a § taxeringslagen (1956: 623) eller besvär anförs över taxeringen enligt 100 § samma lag.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt**

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Förening, som är hänförlig under 53 § 1 mom. första stycket e) kommunalskattelagen, äger att från den taxerade inkomsten åtnjuta statligt grundavdrag med 2 000 kronor.

*Föreslagen lydelse*8 §²

Förening, som är hänförlig under 53 § 1 mom. första stycket e) kommunalskattelagen, äger att från den taxerade inkomsten åtnjuta statligt grundavdrag med 15 000 kronor.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag då lagen enligt uppgift på den har kommit ut från trycket i Svensk författningssamling och tillämpas första gången vid 1984 års taxering.

Har en ideell förening vid 1984 års taxering inte medgetts grundavdrag enligt denna lag får rättelse beslutas av taxeringen enligt 72 a § taxeringslagen (1956: 623) eller besvär anförs över taxeringen enligt 100 § samma lag.

Motionerna

1984/85:42 av Stig Josefson m. fl. (c)

I motionen yrkas

1. att riksdagen bifaller propositionens förslag om höjning av grundavdraget för de allmännyttiga ideella föreningarna till 15 000 kr.,
2. att riksdagen beslutar vidhålla sin tidigare begäran hos regeringen om översyn av gällande skatteregler för ideella föreningar,
3. att riksdagen beslutar anta följande

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 770.

² Senaste lydelse 1979: 1156.

Förslag till

Lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)

Härigenom föreskrivs i fråga om taxeringslagen (1956:623)

dels beträffande 22 § 1 mom. att första stycket tillförs en ny punkt, 2), av nedan angivna lydelse, att de nuvarande punkterna 2)–5) betecknas 3)–6), att hänvisningen i andra stycket till punkterna 2)–4) ändras till punkterna 2)–5) och att hänvisningarna i femte stycket till punkt 3) ändras till punkt 4),
dels att 33 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 § 1 mom. första stycket

1 mom. Nedannämnda skattskyldiga äro, där ej annat följer av stadgandet i 3 mom., skyldiga att utan anmaning till ledning för egen taxering avlämna deklaration (självdeklaration), nämligen:

2) förening, som är hänförlig under 53 § 1 mom. första stycket e) eller andra stycket kommunalskattelagen (1928:370) eller 7 § andra stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, om dess bruttointäkter av en eller flera förvärvskällor under beskattningsåret överstigit grundavdraget enligt 48 § 1 mom. kommunalskattelagen eller 8 § lagen om statlig inkomstskatt.

33 §

Är stiftelse eller förening helt eller delvis frikallad från skattskyldighet, skall i fall som nedan *angivas* särskild uppgift avlämnas rörande inkomst och förmögenhet, som icke i självdeklaration uppgivits till beskattning.

Uppgiftsskyldighet, som i första stycket sägs, åligger

5) förening, som är hänförlig under 53 § 1 mom. första stycket e) kommunalskattelagen, ävensom

6) stiftelse eller förening, som avses i 53 § 1 mom. andra stycket

Är stiftelse helt eller delvis frikallad från skattskyldighet, skall i fall som nedan *anges* särskild uppgift avlämnas rörande inkomst och förmögenhet, som icke i självdeklaration uppgivits till beskattning.

5) stiftelse som avses i 53 § 1 mom. andra stycket kommunalskattelagen

Nuvarande lydelse

kommunalskattelagen eller 7 § andra stycket lagen om statlig inkomstskatt.

Uppgift avfattas — — — — — från skattskyldighet.

Uppgift avlämnas — — — — — icke föras.

Det åligger stiftelse eller förening, som i denna paragraf avses, att efter anmaning meddela de ytterligare upplysningar, som *kunna* erfordras för bedömandet av stiftelsens eller föreningens skattskyldighet.

Föreslagen lydelse

eller 7 § andra stycket lagen om statlig inkomstskatt.

Det åligger stiftelse som i denna paragraf avses, att efter anmaning meddela de ytterligare upplysningar som erfordras för bedömandet av stiftelsens eller föreningens skattskyldighet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985 och tillämpas första gången i fråga om 1985 års taxering.

1984/85:43 av tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson m. fl. (fp)

I motionen yrkas

1. att riksdagen avslår propositionen,
2. att riksdagen beslutar om en höjning av grundavdraget för de allmännyttiga ideella föreningarna till 1,5 basbelopp.

1984/85:44 av Knut Wachtmeister m. fl. (m)

1. att riksdagen avslår propositionen,
2. att riksdagen beslutar om en höjning av grundavdraget för de allmännyttiga ideella föreningarna till 1,5 basbelopp,
3. att riksdagen beslutar vidhålla sin tidigare begäran hos regeringen om översyn av gällande skatteregler för ideella föreningar,
4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrad deklarationsskyldighet för ideella föreningar i enlighet med vad som anförs i motionen.

Utskottet

I propositionen föreslås att grundavdraget för de allmännyttiga ideella föreningarna höjs från 2000 till 15000 kr. med verkan fr. o. m. 1984 års taxering. Samtidigt anför departementschefen att det enligt hans uppfattning inte är lämpligt att nu tillsätta en kommitté för att se över de ideella föreningarnas beskattning på sätt som riksdagen begärde vid förra riksmötet (SkU 1983/84:38, rskr 276). Beträffande inkomstbeskattningen anser han att omedelbara lättnader är motiverade, men de övriga frågorna kan enligt hans mening bäst utredas i annan ordning.

I motionerna 43 av Karl Erik Eriksson m. fl. (fp) och 44 av Knut Wachtmeister m. fl. (m) yrkas att grundavdraget höjs till 1,5 basbelopp, dvs. f. n. 30400 kr. Motionärerna i dessa motioner och i motion 42 av Stig Josefson m. fl. (c) vidhåller dessutom riksdagens tidigare utredningskrav. I motionerna behandlas också vissa deklarationsfrågor för föreningarna.

Bakgrunden till att utskottet våren 1984 förordade en separat utredning om samtliga skattefrågor för de ideella föreningarna var framför allt att vissa problem uppkommit för föreningar som bedriver insamlingsverksamhet med ideella insatser. I en del sådana fall hade mervärdeskattereglerna visat sig kunna medföra stora påfrestningar, och de informationer som utskottet då erhöll tydde på att mervärdeskatteutredningen – mot tidigare antaganden – inte skulle ta upp dessa frågor. Därtill kom att lägre beskattningsinstanser på sina håll ansett att föreningarnas inkomster av verksamhet med denna eller likartad karaktär skulle redovisas som skattepliktig inkomst.

Enligt vad som nu har framkommit kommer mervärdeskatteutredningen att skyndsamt behandla föreningarnas skatteproblem på sitt område, och utredningen förväntas lägga fram sitt förslag nästa år. Att under sådana förhållanden tillsätta en särskild utredning om samtliga skattefrågor för de ideella föreningarna, och att således bryta ut mervärdeskattefrågorna från mervärdeskatteutredningens uppdrag i övrigt, kan enligt utskottets uppfattning medföra att en lösning av dessa viktiga och komplicerade frågor fördröjs.

Beträffande inkomstskattefrågorna bör framhållas att de nya reglerna i allmänhet har fungerat tillfredsställande för föreningarna och att de högre instanserna hittills inte har beskattat föreningarna för inkomst av sådan ideell verksamhet som nämnts tidigare. Utskottet vill också nämna att riksskatteverket inom kort kommer att ge ut en ny broschyr rörande skattefrågorna med beaktande av hittills vunna erfarenheter av lagstiftningen.

Redan med hänsyn till vad utskottet nu anfört och till föreliggande förslag om en väsentlig höjning av grundavdraget finner utskottet att skälen för att nu tillsätta en särskild utredning rörande skattefrågorna till väsentlig del bortfallit. Härtill kommer att även arvs- och gåvoskattefrågorna kommer att tas upp av den kommitté (Fi 1984:02) som numera har tillsatts för en översyn av bestämmelserna inom detta skatteområde.

Vad som numera har framkommit leder till att utskottet åter kan stå fast vid den ursprungliga planläggningen av en översyn av grunderna för beskattningen av de ideella organisationerna. Denna planläggning innebär, enligt vad utskottet uttalat tidigare år, att vissa grundläggande frågor rörande stiftelserna först bör belysas. Sedan stiftelseutredningens arbete numera lagts ned, övervägs de civilrättsliga frågorna rörande dessa organisationer inom justitiedepartementet.

Med det anförda avstyrker utskottet utredningsyrkandena i motionerna.

Utskottet instämmer i uppfattningen att en väsentlig höjning av grundavdraget är motiverad. En höjning undanröjer problemen för föreningar som har smärre inkomster av uthyrda fastigheter eller av annan kommersiell verksamhet och underlättar också det praktiska taxeringsarbetet. I likhet med departementschefen finner utskottet samtidigt att grundavdraget inte bör vara så stort att illojala förfaranden uppmuntras eller att konkurrensen med

privata näringsidkare snedvrids. Med hänsyn härtill tillstyrker utskottet den i propositionen föreslagna höjningen till 15 000 kr. och avstyrker motionerna 43 och 44 i denna del.

En allmännyttig ideell förening är deklarationsskyldig endast om den har haft skattepliktiga bruttointäkter av fastighet eller rörelse på sammanlagt minst 100 kr., om den skall redovisa garantibelopp för fastighet eller om den har en skattepliktig förmögenhet — dvs. förmögenhet som lagts ned i en skattepliktig rörelse — på minst 25 000 kr. (22 § 1 mom. taxeringslagen). Inkomst och förmögenhet som tas upp i deklarationen redovisas i form av en "särskild uppgift" (33 § — blankett 4). I blanketten skall föreningen också ange de omständigheter som åberopas för skattebefrielse.

Den särskilda uppgiften skall i princip lämnas oavsett om deklarationsplikt föreligger eller ej. Skattechefen får dock efter ansökan befria föreningen från uppgiftsskyldigheten under viss tid. I allmänhet medges sådan befrielse för en tid av fem år.

I motionerna 42 och 44 yrkas att deklarationspliktsgränsen höjs till samma nivå som grundavdraget. Även i motion 43 anförts att gränsen bör höjas till denna nivå, men något särskilt yrkande i detta hänseende framställs inte. Motion 42 innehåller dessutom ett yrkande om att den särskilda uppgift som föreningarna skall lämna om icke skattepliktiga inkomster m. m. slopas.

Beskattningsreglerna för de allmännyttiga ideella föreningarna innebär att de endast är skattskyldiga för vissa speciella fastighets- eller rörelseinkomster och att de är skyldiga att deklarera endast för sådana inkomster som nu har nämnts. I den mån deklarationsskyldighet föreligger torde också regelmässigt de skattepliktiga inkomsterna överstiga det nuvarande grundavdraget 2000 kr. Att föreningarna formellt är skyldiga att deklarera för speciella inkomster av detta slag även om bruttobeloppet understiger 2000 kr. har således redan av denna anledning haft begränsad praktisk betydelse. Skattemyndigheterna torde i sådana fall inte heller avfordra föreningarna en regelrätt deklaration, eftersom den särskilda uppgift som föreningarna skall avlämna i dessa fall i allmänhet får anses tillräcklig. Med anledning av vad som anförts i en av motionerna kan också framhållas att de nu ifrågavarande reglerna endast gäller för allmännyttiga ideella föreningar och att övriga ideella föreningar i princip skall beskattas för all inkomst över 100 kr.

Den särskilda uppgift som de allmännyttiga ideella föreningarna skall avlämna om sina ej deklarerade inkomster, förmögenhetsförhållanden och omständigheter i övrigt behövs för att över huvud taget kunna bedöma om föreningen verkligen uppfyller de krav som ställs för en begränsning av skattskyldigheten och för att grundavdrag skall kunna medges. I de fall då föreningarna skall deklarera för sina fastighets- och rörelseinkomster behöver skattemyndigheterna också den särskilda uppgiften för att kunna göra en närmare bedömning av deklarationen. Normalt kan emellertid en förening som har allmännyttig karaktär och som har lämnat den föreskrivna

uppgiften påräkna befrielse från att lämna förnyade uppgifter under en tid av fem år.

Med den nu förordnade höjningen av grundavdraget kan frågan om beloppsgränsen för deklarationsskyldigheten sägas ha kommit i ett något annorlunda läge. Efter denna höjning kan det antas att ett ej obetydligt antal föreningar, som befriats från den särskilda uppgiftsskyldigheten, formellt sett skall deklarera för sina fastighets- eller rörelseinkomster, trots att dessa inkomster brutto inte uppgår till ett belopp som motsvarar grundavdraget. Utskottet tillstyrker därför att deklarationspliktsgränsen höjs på sätt som yrkas i motionerna 42 och 44. Däremot avstyrker utskottet yrkandet i motion 42 om att den särskilda uppgiftsskyldigheten slopas.

Vad utskottet nyss har anfört innebär att de praktiska svårigheterna som de allmännyttiga ideella föreningarna kan ställas inför i samband med deklaration och andra uppgifter till skattemyndigheterna knappast har sin grund i utformningen av reglerna i taxeringslagen. Utskottet förutsätter att riksskatteverket i möjligaste mån kommer att förenkla blanketterna och tar upp frågan om andra förbättringar som kan anses motiverade.

Utskottet hemställer

1. beträffande *utredning om beskattningen av ideella föreningar*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:42 yrkande 2 och 1984/85:44 yrkande 3,
2. beträffande *grundavdraget*
att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:43 och 1984/85:44 yrkandena 1 och 2 och med bifall till proposition 1984/85:8 och till motion 1984/85:42 yrkande 1 antar de vid propositionen fogade förslagen till
 1. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
 2. lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt,
3. beträffande *deklarationsskyldigheten*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:42 yrkande 3 i denna del och till motion 1984/85:44 yrkande 4 antar följande

Förslag till

Lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)

Häriigenom föreskrivs att 22 § 1 mom. taxeringslagen (1956:623) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §

1 mom. Nedannämnda skattskyldiga äro, där ej annat följer av stadgandet i 3 mom., skyldiga att utan anmaning till ledning för egen taxering

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

avlämna deklaration (självdeklaration), nämligen:

1) aktiebolag, ekonomisk - - - - - ekonomiska intressen,

2) förening, som är hänförlig under 53 § 1 mom. första stycket e) eller andra stycket kommunalskattelagen (1928:370) eller 7 § andra stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, om dess bruttointäkter av en eller flera förvärvskällor under beskattningsåret överstigit grundavdraget enligt 48 § 1 mom. kommunalskattelagen eller 8 § lagen om statlig inkomstskatt,

2) annan juridisk - - - 100 kronor,

3) annan juridisk - - - 100 kronor,

3) fysisk person - - - 100 kronor,

4) fysisk person - - - 100 kronor,

4) fysisk eller - - - kronor, samt

5) fysisk eller - - - kronor, samt

5) fysisk eller - - - skattepliktig inkomst.

6) fysisk eller - - - skattepliktig inkomst.

Vid bedömandet av fysisk eller juridisk persons deklarationsskyldighet enligt punkterna 2)–4) skall hänsyn - - - statlig förmögenhetsskatt.

Vid bedömandet av fysisk eller juridisk persons deklarationsskyldighet enligt punkterna 2)–5) skall hänsyn - - - statlig förmögenhetsskatt.

Har makar - - - och förmögenhet.

Har makar - - - och förmögenhet.

Skall skattskyldig - - - deklarationsskyldighetens bedömande.

Skall skattskyldig - - - deklarationsskyldighetens bedömande.

Vid tillämpning av vad i första stycket vid 3) är stadgat - - - stycket vid 3) är stadgat icke ha varit här i riket bosatt.

Vid tillämpning av vad i första stycket vid 4) är stadgat - - - stycket vid 4) är stadgat icke ha varit här i riket bosatt.

I fråga - - - den avlidne.

I fråga - - - den avlidne.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985 och tillämpas första gången i fråga om 1985 års taxering.

4. beträffande föreningarnas särskilda uppgiftsskyldighet

att riksdagen avslår motion 1984/85:42 yrkande 3 i denna del.

Stockholm den 25 oktober 1984

På skatteutskottets vägnar

RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Stig Josefson (c), förste vice talman Ingegerd Troedsson (m), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s)*, Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Anita Johansson (s)*, Lars Hedfors (s), Ewy Möller (m), Bruno Poromaa (s), Erkki Tammenoksa (s) och Göran Riegnell (m)*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

Stig Josefson (c), förste vice talman Ingegerd Troedsson (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Ewy Möller (m) och Göran Riegnell (m) har

dels anfört följande:

Enligt vår uppfattning kan stark kritik riktas mot att regeringen inte efterkommit riksdagens begäran om en översyn av de aktuella skattereglerna. Sedan en tid tillbaka har flera fall uppmärksamats där vissa föreningar lyckats finansiera sin ungdomsverksamhet med hjälp av ideella insatser från medlemmarna och sedan hamnat i ekonomiska problem på grund av att skattereglerna är oklart utformade. Vi anser att det är fel att avvakta den pågående prejudikatsbildningen rörande problem som är så pass viktiga för den allmännyttiga verksamhet som det här är fråga om och att man snarast bör söka tillrättalägga de missförhållanden som skattelagstiftningen medfört på detta område.

Regeringens förslag innebär att vissa delfrågor nu kommer att tas upp i särskild ordning. Efter långt dröjsmål kommer mervärdeskatteutredningen nu – enligt vad som uppgivits vid utskottsbehandlingen – att ta upp mervärdeskattefrågorna för de ideella föreningarna med förtur, och vi utgår således från att dessa frågor kommer att lösas inom en nära framtid. När det gäller inkomstbeskattningen torde de mest kännbara behoven av förbättringar – i avvaktan på en mer grundläggande översyn – temporärt kunna lösas genom en väsentlig höjning av grundavdraget. Erfarenheterna hittills visar att en höjning till 15 000 kr. inte är tillräcklig för att man skall kunna undvika en olämplig beskattning av allför många ideella föreningars frivilliga arbete.

Mot denna bakgrund yrkar vi att grundavdraget höjs till 1,5 basbelopp, dvs. f. n. 30 400 kr. Med hänsyn härtill och till att arvs- och gåvoskattefrågorna nu utreds av en särskild kommitté anser vi oss t. v. kunna avstå från att fullfölja kravet på en omedelbar utredning av övriga här ej berörda frågor.

dels ansett att utskottet i mom. 2 bort hemställa

2. beträffande *grundavdraget*

att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:43 och 1984/85:44

yrkandena 1 och 2 och med anledning av proposition 1984/85:8 och motion 1984/85:42 yrkande 1 antar de vid propositionen fogade lagförslagen med den ändringen att orden "15 000 kronor" byts ut mot "150 procent av det basbelopp som enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring bestämts för året närmast före taxeringsåret".